

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» обов'язкових
компонент

освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 протокол від 12.08.2024р. №10

Розробники:

1. Професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки, канд. юрид. наук, доцент Жорнокуй Валентина Григорівна.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, докт. юрид. наук, професор Жорнокуй Юрій Михайлович;
2. Доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, канд. юрид. наук, доцент Ваганова Ірина Михайлівна.

1. Структура навчальної дисципліни

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Основні поняття інноваційного розвитку.	14	2		2		10	
ТЕМА № 2. Сутність та зміст інноваційного розвитку підприємства.	22	6		6		10	
ТЕМА № 3. Інноваційна політика підприємства. Управління інноваційними процесами.	14	2		2		10	
ТЕМА № 4. Державна підтримка інноваційного підприємництва.	20	4		6		10	
ТЕМА № 5. Управління ризиком в інноваційній діяльності.	18	4		4		10	
ТЕМА № 6. Оцінка конкурентоспроможності нових товарів.	18	4		4		10	
ТЕМА № 7. Управління ціноутворенням в інноваційній сфері.	14	2		2		10	
							Залік
Всього за семестр № 1:	120	24		26		70	

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Основні поняття інноваційного розвитку.	14	1		1		10	
ТЕМА № 2. Сутність та зміст інноваційного розвитку підприємства.	22	1		1		20	
ТЕМА № 3. Інноваційна політика підприємства. Управління інноваційними процесами.	14	0,5		1		20	
ТЕМА № 4. Державна підтримка інноваційного підприємництва.	20	0,5		0,5		20	
ТЕМА № 5. Управління ризиком в інноваційній діяльності.	18	1		0,5		10	
ТЕМА № 6. Оцінка конкурентоспроможності нових товарів.	18	1		1		10	
ТЕМА № 7. Управління ціноутворенням в інноваційній сфері.	14	1		1		18	
							Залік
Всього за семестр № 1:	120	6		6		108	

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1. Основні поняття інноваційного розвитку

Практичне заняття: Основні поняття інноваційного розвитку

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 години.

Навчальні питання:

1. Сутність, поняття і класифікація інновацій.
2. Інноваційний процес.
3. Інноваційна діяльність і її види.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Під час підготовки до заняття необхідно визначитися щодо дискусійної проблеми теорії інвестиційного права; виробити власну точку зору на інвестиційне право як галузь права, галузь законодавства, науку чи навчальну дисципліну; визначитися щодо наявних в юридичній науці точок зору та пропозицій з приводу тлумачення тих чи інших інститутів інвестиційного права та тенденцій їх розвитку в наш час.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Сутність, поняття і класифікація інновацій. Виходячи з обраної позиції слухачам магістратури доречно, посилаючись на структуру відповідних правовідносин та способи їх урегулювання, визначитися щодо шляхів вирішення проблематики визначення предмету та методу інвестиційного права, а також його системи.

2. Інноваційний процес. Особливої уваги заслуговує вивчення питань пов'язаних з тлумаченням системи нормативно-правових актів, що за колом свого правового регулювання забезпечують належність виконання обов'язків учасниками інвестиційних правовідносин. Студентам необхідно вивчити низку актів чинного законодавства та зробити власні висновки щодо прогалин у регулюванні окремих сфер національної економіки, що пов'язано із розміщенням у них майнових та інтелектуальних цінностей.

3. Інноваційна діяльність і її види. Розподіліть зазначені нормативні акти в залежності від їх юридичної сили: Закон України "Про інвестиційну діяльність", Господарський кодекс України, Закон України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)", Конституція України, Статут корпоративного інвестиційного фонду, Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", Вашингтонська Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами, Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій". Обґрунтуйте відповідність віднесення того чи іншого нормативного акту до певного рівня законодавства.

Практичні завдання:

Ситуація 1.

Розподіліть зазначені нормативні акти в залежності від їх юридичної сили: Закон України "Про інвестиційну діяльність", Господарський кодекс України, Закон України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)", Конституція України, Статут корпоративного інвестиційного фонду, Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", Вашингтонська Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами, Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій".

Обґрунтуйте відповідність віднесення того чи іншого нормативного акту до певного рівня законодавства.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

Тема № 2. Сутність та зміст інноваційного розвитку підприємства.

Практичне заняття: Сутність та зміст інноваційного розвитку підприємства

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 6 години;

заочна форма навчання – 1 години.

Навчальні питання:

1. Чинники інноваційного розвитку підприємства.
2. Різновиди ефектів при оцінці інноваційного розвитку.
3. Методи вимірювання інноваційного розвитку підприємства.
4. Інформаційна база для оцінки рівня інноваційного розвитку.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Виходячи з обраної позиції слухачам магістратури доречно, посиляючись на структуру відповідних правовідносин та способи їх урегулювання, визначитися щодо шляхів вирішення проблематики визначення предмету та методу інвестиційного права, а також його системи.

Особливої уваги заслуговує вивчення питань пов'язаних з тлумаченням системи нормативно-правових актів, що за колом свого правового

регулювання забезпечують належність виконання обов'язків учасниками інвестиційних правовідносин.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Чинники інноваційного розвитку підприємства. Позитивний вплив цих чинників забезпечується при гнучкості організаційних структур, демократичному стилі керівництва, можливості самостійного корегування запланованих рішень, достатньої автономії, переважно горизонтального інформаційного забезпечення.

2. Різновиди ефектів при оцінці інноваційного розвитку. Інновації впливають і на умови праці, зменшують потребу в непоновлюваних ресурсах, створюють можливості виконання тих робіт, які дотепер були поза межами людських чи технічних можливостей, формують нові напрями науково-технічного розвитку тощо.

3. Методи вимірювання інноваційного розвитку підприємства. Результативність інноваційного процесу показує, в якій мірі було досягнуто мети за рахунок впровадження інноваційних дій на підприємстві, тобто кількісний рівень впровадженої інновації, а ефективність надає можливість охарактеризувати якісний ступінь задоволення в процесі впровадження інноваційних заходів на підприємстві відповідно до розрахованих кількісних показників інноваційної діяльності на підприємств.

4. Інформаційна база для оцінки рівня інноваційного розвитку. Окремі країни, так і міжнародні організації приділяють особливу увагу розвитку відповідних статистичних інструментів для оцінки рівнів науково-технічної та інноваційної діяльності.

Практичні завдання:

Ситуація 1.

З метою проведення інвестиційної діяльності німецьке підприємство "Фогель" подало заявку для участі у конкурсі на купівлю права на проведення геологорозвідувальних робіт і видобування корисних копалин на території України. Також для приймання участі в даному конкурсі було подано заявки французьким концерном "Марсель", німецьким підприємством "Майн", громадянином Росії Беловим, який є власником кількох великих підприємств, і громадянином Польщі Позняком, який володіє підприємством "Поляк".

Під час проведення попередньої реєстрації двом останнім суб'єктам було відмовлено в прийнятті їх заявок на підставі того, що фізичні особи-іноземці не мають права приймати участь в інвестиційній діяльності на території України. Вони звернулися за роз'ясненням до організаторів даного конкурсу, але їм відповіли, що одним з контрагентів за даним видом договору може бути лише юридична особа.

Белов і Позняк звернулися зі скаргою до суду.

Установіть, чи правомірні дії органів реєстрації та організаторів конкурсу? Чи можуть у даному випадку фізичні особи-нерезиденти виступати в якості інвесторів? Дайте правовий аналіз ситуації що виникла та вирішіть справу по суті.

Ситуація 2

Укажіть, які з названих суб'єктів не є суб'єктами інвестиційної діяльності: громадянин України; громадянин іноземної держави; особа без громадянства; промислово-фінансова група; держава, в особі її уповноважених органів; страхова компанія; комерційний банк; Національний банк України; холдингова компанія; фермерське господарство.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

Тема № 3. Інноваційна політика підприємства. Управління інноваційними процесами

Практичне заняття: Інноваційна політика підприємства. Управління інноваційними процесами

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 години.

Навчальні питання:

1. Сучасні організаційні форми інноваційної діяльності.
2. Типи організаційних структур управління інноваціями на підприємстві.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред.В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. У всіх розвинутих країнах приділяють значну увагу фундаментальним та пошуковим дослідженням, які формують потенціал знань для інноваційної діяльності і створюють основу принципово нових рішень у різних сферах людського буття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Сучасні організаційні форми інноваційної діяльності. Інноваційна інфраструктура забезпечує організаційну, правову та економічну підтримку інноваційної діяльності на різних рівнях і в різних формах. Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні, тренінгові тощо).

2. Типи організаційних структур управління інноваціями на підприємстві. Організаційна модель залежить від багатьох чинників, таких як характер здійснюваних інновацій, масштаб інноваційної діяльності, її галузевої приналежності тощо. Найпоширенішим підходом до формування підрозділів є функціональний, при якому фахівці однієї спеціальності об'єднуються у функціональні підрозділи.

Практичні завдання:

Ситуація 1.

Визначте легальне визначення категорії "інвестиція" і обґрунтуйте його. Укажіть і обґрунтуйте, яке з поданих тлумачень є більш повним:

– інвестиція – господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів і нематеріальних активів, корпоративних прав, цінних паперів у обмін на кошти або майно;

– інвестиція – це майно, майнові права та інші цінності, у тому числі інтелектуальні, що мають господарську цінність, належать особі на праві власності або іншому праві, які вкладаються в незаборонений законом об'єкт господарської діяльності з метою отримання прибутку, соціального ефекту або іншого позитивного результату;

– інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

Тема №4. Державна підтримка інноваційного підприємництва

Практичне заняття: Державна підтримка інноваційного підприємництва

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 6 години;

заочна форма навчання – 0,5 години.

Навчальні питання:

1. Мета та принципи державного регулювання інноваційної діяльності.
2. Методи державного регулювання інноваційної діяльності.
3. Система державного регулювання інноваційної діяльності.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Практика свідчить, що лише ринкові регулятори без активного державного втручання не спроможні забезпечити інноваційне зростання. Країни, інноваційні лідери зобов'язані своїм успіхом значною мірою ефективній інноваційній політиці, яка планується і координується на державному рівні.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Мета та принципи державного регулювання інноваційної діяльності. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно-безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва і реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

2. Методи державного регулювання інноваційної діяльності. Регулювання умов інноваційної діяльності здійснюється через систему податків, проведення амортизаційної політики, надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв; проведення кредитної політики; через державні норми та стандарти; антимонопольні заходи; регулювання сфер і об'єктів інвестування інновацій; регулювання фінансових інвестицій. Розглянемо найважливіші із засобів регулювання інноваційної діяльності, тим більше що загальноновизнаного переліку не існує.

3. Система державного регулювання інноваційної діяльності. Стратегія й механізми реалізації державної інноваційної політики, як правило, визначаються її законодавчими та урядовими структурами.

Практичні завдання:

Ситуація 1

Для проведення інвестиційної діяльності засновниками прийнято рішення про створення інвестиційного банку з найменуванням ТОВ "Азовбанк". Для цього до територіального відділення Національного банку України подана низка документів передбачених ст. 17 Закону України "Про банки і банківську діяльність". Проте в державній реєстрації засновникам було відмовлено на підставі порушення ними законодавства України.

З цим вони не погодились і подали скаргу до районного суду, обґрунтувавши свою позицію.

Вирішіть дане завдання по суті. Якщо є недоліки як з боку засновників інвестиційного банку, то вкажіть їх. Які вимоги передбачені чинним законодавством до створення інвестиційних банків в Україні?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

Тема 5. Управління ризиком в інноваційній діяльності

Практичне заняття: Управління ризиком в інноваційній діяльності

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 0,5 години.

Навчальні питання:

1. Основні теорії управління ризиками підприємства.
2. Класифікація ризиків.
3. Принципи управління інноваційним ризиком підприємства.
4. Методи і інструменти управління інноваційним ризиком.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Управління інноваційним процесом, особливо ризиком при інвестиції – дуже широке поняття, яке охоплює різноманітні проблеми, пов'язані практично з усіма напрямками й аспектами управління. Ринкові операції характеризуються багатоваріантністю. Важливо не боятися помилок, а не повторювати їх, оперативно коригувати систему дій з позицій максимізації прибутку.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Основні теорії управління ризиками підприємства. Практика підтверджує, що підвищений ризик спостерігається при різноманітних обставинах, а саме внаслідок неправильного управлінського рішення, незадовільного виконання завдань підлеглими, невдалого вибору виконавця, у разі відмови керівництва прийняти радикальну пропозицію працівника.

2. Класифікація ризиків. В економічній літературі з проблем підприємницької діяльності немає єдиної системи класифікації підприємницьких ризиків. Існує багато підходів до класифікації ризиків, до того ж, усі види взаємопов'язані.

3. Принципи управління інноваційним ризиком підприємства. За умов динамічного, нестаціонарного характеру середовища ринкової діяльності підприємства велике значення має наукове управління ризиком. Але таке управління має ґрунтуватися на системі принципів.

4. Методи і інструменти управління інноваційним ризиком. Особливу увагу слід звернути на найбільш радикальний метод, пов'язаний із відмовою від ризику, крайнім варіантом якого є відмова від інноваційного проекту в

цілому. У наш час такий підхід рекомендують нарівні з іншими методами лише у випадку, якщо величина ризику і ймовірність його настання дуже великі.

Практичні завдання:

Ситуація 1.

Підприємство з іноземними інвестиціями "Родон", яке діє на території України, з метою отримання патенту на права інтелектуальної власності, подало заявку до російського Патентного відомства. У процесі подальшої розробки та вдосконалення даного об'єкта інтелектуальної власності було встановлено, що, в першу чергу, необхідно було звернутися до відповідних патентних органів України, але керівник цього підприємства на запит української сторони відповів, що оскільки підприємство має в своєму статутному фонді іноземні інвестиції (безпосередньо російські), то воно має право розпоряджатися правами інтелектуальної власності за власним розсудом.

Представники української сторони подали позов до суду про визнання поданої заявки недійсною, підприємство "Родон" оскаржило цей позов.

З'ясуйте, в якому порядку необхідно отримувати патент на об'єкти інтелектуальної власності на території України підприємствам з іноземними інвестиціями. Вирішіть справу по суті.

Ситуація 2.

18 вересня 2004 року німецький підприємець Коллер вніс до статутного фонду створюваного підприємства з іноземними інвестиціями свою частку у формі станків на загальну суму 300 000 грн. Під час перевезення їх через митний кордон України йому було видано документ, який засвідчував, що це майно не підлягає обкладенню увізним митом, тому що воно виступає в якості внеску до статутного фонду створюваного підприємства. Після двох років невдалої роботи було вирішено, що це підприємство припиняє свою діяльність. Коллеру в якості його частини було повернуто його ж станки й грошову компенсацію їх амортизації. Він вирішив продати їх в Україні підприємцю Булкіну.

Після вдало проведеної операції до нього звернулися працівники податкової інспекції про сплату увізного мита за увезені ним станки. Коллер заперечував виплату грошей і надав їм для ознайомлення документ, виданий йому під час увезення.

Працівники податкової служби звернулися до суду з позовом про повернення грошових коштів до державного бюджету.

З'ясуйте, чи підлягає оподаткуванню увізним митом продукція, яка увозиться в Україну в якості внеску до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями. Вирішіть справу по суті.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

Тема 6. Оцінка конкурентоспроможності нових товарів

Практичне заняття: Оцінка конкурентоспроможності нових товарів

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 1 години.

Навчальні питання:

1. Поняття конкурентоспроможності товару. Фактори, що визначають конкурентоспроможність.
2. Конкурентоспроможність продукції на інноваційному підприємстві.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Конкурентоспроможність товару – це обумовлена споживчими і вартісними характеристиками здатність товару до комерційно вигідною реалізації на конкретному географічному ринку в запланований майбутній період часу.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття конкурентоспроможності товару. Фактори, що визначають конкурентоспроможність. Загальна конкурентоспроможність товару визначається ще й маркетинговими можливостями фірми по даному товару, до яких слід віднести: можливість призначити ціну за товар, яка буде

доступна для цільового покупця; зручність покупки і терміни доставки товару покупцеві. Всі відомості про параметри, що цікавлять споживачів, збираються в процесі маркетингового дослідження.

2. Конкурентоспроможність продукції на інноваційному підприємстві. Сучасний стан економіки України супроводжується низкою невирішених проблем, серед яких однією з важливіших для більшості українських підприємств є проблема досягнення та збереження певного рівня конкурентоспроможності. Тому зараз, у період трансформації економіки України, підвищення конкурентоспроможності економічної системи стало основним завданням економістів.

Практичні завдання:

Ситуація 1

Під час укладання договору фінансового лізингу було передбачено положення, за яким одержувач лізингу мав право у подальшому викупити об'єкт лізингу (фінансовий лізинг). Це положення зводилося до наступного: "одержувач лізингу за своїм замовленням отримує в оплатне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, який є не меншим за строк, на протязі якого амортизується 50% вартості об'єкта лізингу".

У подальшому виникло питання про вартість даного об'єкта. Так одержувач лізингу стверджував, що вартість об'єкта лізингу розраховується на день укладення договору, але лізингодавець стверджував, що – на день, коли перераховуються кошти за решту вартості майна.

Справу було передано до господарського суду.

Яке рішення повинен винести суд?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

Тема 7. Управління ціноутворенням в інноваційній сфері

Практичне заняття: Управління ціноутворенням в інноваційній сфері

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 години.

Навчальні питання:

1. Цінова політика інноваційного продукту.
2. Алгоритм і етапи розробки цін на інноваційну продукцію.

Література:

1. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. –

К.: КНЕУ, 2013. -144с.

2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>

3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.06.2023).

4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 15.06.2023).

5. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Інноваційне ціноутворення формується з використанням обґрунтованих підходів до практичної реалізації місії компанії з урахуванням впливу геоекономічних і геополітичних факторів ділового середовища, рівня потенційного попиту і поведінкової реакції покупців на новинку.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Цінова політика інноваційного продукту. Розробка і успішне впровадження інновації приносять компанії певну вигоду: насамперед, інновація завжди передбачає певний прибуток від продажів і можливий соціальний ефект. У вищій мірі важливо, що інновації підвищують соціальну відповідальність компанії. Використання менш шкідливих технологій, переробка вторинних матеріалів, зниження енергоємності технологічних процесів – все це робить позитивний вплив як на соціум, так і на навколишнє середовище.

2. Алгоритм і етапи розробки цін на інноваційну продукцію. Бізнес-інновації – справа клопітка і витратна. Проте все більше компаній йде саме по інноваційному шляху розвитку. Інновації у виробничих процесах спрямовані на зниження витрат і підвищення якості продукції. Моделювання цінової політики підприємства передбачає, з одного боку, зв'язок між ціною і ціноутворюючими факторами, з іншого – формування ціни, технологію її зародження, функціонування, зміни.

Практичні завдання:

Ситуація 1

Між Кабінетом Міністрів України й російською компанією "Ітера" було

укладено договір про розподіл продукції, у відповідності до якого російська сторона повинна проводити діяльність із розробки та видобування природного газу та нафти на території України, а українська сторона – надавати право на використання частини видобутих ресурсів за власним роздумом росіянам.

Під час ведення робіт російська сторона продала латвійському підприємству "Даугава" 50 000 тон нафти. Українська сторона, дізнавшись про це, заборонила видавати росіянам більше ніж 50% видобутих природних ресурсів.

У відповідь на ці дії росіяни подали позов до суду на українську сторону.

Укажіть, що належить до суттєвих умов договору. Чи підлягає даний позов задоволенню? Вирішіть справу по суті.

Ситуація 2

Скворцов звернувся з позовом до суду про відшкодування йому певної грошової суми підприємством "Інтер-континентал" (Австрія).

Під час слухання справи з'ясувалося, що між Скворцовим і представником "Інтер-континентал" було укладено договір, який передбачав передачу незапатентованого ноу-хау. Так, Скворцов передав відомості, які становили комерційну цінність та конфіденційну інформацію. Австрійське ж підприємство, застосувавши у власному виробництві передану інформацію, відмовилося виплачувати гроші, мотивуючи це тим, що ця інформація не є для них корисною, а через півроку продало її іншому австрійському підприємству. У зв'язку з цим підприємство "Інтер-континентал" відповіло, що кошти повинна виплачувати інша компанія.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

3. Рекомендована література

Основна

1. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>

2. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс : підручник/ за ред. П.Г. Перерви, М.І. Погорелова, С.А. Меховича, М.І. Ларки. Харків : НТУ "ХПІ", 2011. Ч. 1. - 2011. – 614с.

3. Інновації у фінансовій сфері : монографія// за ред..В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко, В. М. Федосов, О. М. Сущенко, Н. В. Савчук; ред.: В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2013. -144с.

4. Жорнокуй Ю.М. Інвестиційне право. Підручник / Жорнокуй Ю.М. – Харків. Видавництво «Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив», 2011. – 192 с.

https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5097&download_id=1131

5. Жорнокуй В. Г. Особи, що здійснюють функції органів

підприємницьких товариств, як суб'єкти цивільної відповідальності. Форум права. 2024. №2. С. 6 – 15. (DOI: http://forumprava.pp.ua/files/006-015-2024-2-FP-Zhornokui_3.pdf)

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.06.2024).
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 17.06.2024).
3. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 30.01.2018 № 5007-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text> (дата звернення: 17.06.2024).
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 17.06.2024).
5. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 17.06.2024).
6. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 18.06.2024).
7. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12#Text> (дата звернення: 18.06.2024).
8. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16. 07.1999 № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text> (дата звернення: 18.06.2024).

Додаткова

1. Zhornokui Yurii, Zhornokui Valentyna. Venture investment into innovation activity: international experience and modern realities in Ukraine. Legal Economic Science and Praxis. 2021. № 2. P. 49–53.
2. Financial Risks in the Conditions of Unstable Market Economy. E. Pakhucha, I. Siavidova, I. Siadrysta, L. Mohilevsky, T. Oliynik, O. Bogdanovych. European Journal of Sustainable Development. 10 (1), 432- 432, 2021.
3. Рибачок, О. Інноваційний розвиток підприємства / Олена Рибачок, Ольга Литвинюк // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 3. – С. 137-138.
4. Бубенко П.Т., Владимірова М. С. Інноваційний розвиток підприємства: консп.лекції. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 138с.

<http://eprints.kname.edu.ua/43480/1/2016%20%D0%BF%D0%B5%D1%87%2015%D0%9B.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень
<http://www.reyestr.court.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>
7. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко
<http://korolenko.kharkov.com/>